

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklēsiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

XXIII. Confutatio eorum quae Libanius Rhetor de Iuliano dixit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

fame pereuntibus, bellum certis conditionibus terminavit. Quæ licet Romano nomini indecoræ, pro tempore tamen necessariæ fuere. Etenim finibus Imperii multatus, & Nisibi Mesopotamiæ urbe Persis tradita, è Perside discessit. His rebus nuntiatis, Christiani quidem animos resumpserunt: Pagani verò maximo dolore affecti sunt ob interitum Juliani. Porro milites universi improvidam principis temeritatem accusabant, & jacturam finium ei uni acceptam referebant: quippe qui à transfuga quodam Persa in fraudem inductus, navigia quibus annona subvehebatur per flumen, combustisset: quam ob causam exercitus in periculum famis inciderat. Tunc etiam Libanius sophista orationem in obitum Juliani composuit, quam Iulianum, sive *ἑπισημῖον* inscripsit. In qua cunctas fere illius res gestas enarrans laudibus extollit: facta etiam mentione librorum quos Iulianus contra Christianos elucubravit, in quibus Christianæ religionis libros ridiculos prorsus ac nugis refertos ab illo demonstratos esse dicit. Quod si hic sophista reliquos Imperatoris actus laudare satis habuisset, ad sequentem historiæ textum tacitus progrediret. Sed quoniam utpote orator vehemens, occasione librorum Iuliani, Christianam religionem perstringit; nos quoque pauca de hac re dicere constituimus, verbis illius prius in medium adductis.

CAP. XXIII.

Confutatio eorum qua Libanius Rhetor de Juliano dixit.

HYeme, inquit, noctes extendente, Imperator libros illos aggressus qui hominem Palæstinensem Deum ac Dei filium faciunt, longa concertatione & argumentorum invicta vi, ridicula & nugas meras esse quæ ab illis coluntur ostendit: Tyrio sene peritior atque sapientior in eo repertus. Propitius autem mihi sit, oro, Tyrius ille, & dictum placide accipiat, utpote à filio victus. Hæc sunt Libanii sophistæ verba. Ego vero præstantissimum quidem sophistam illum fuisse ajo: sed pro certo habeo, eum nisi ejusdem cum Imperatore cultus ac religionis fuisset, omnia quæ à Christianis dicuntur, contra illum dicturum fuisse;

κατέλυσε τὴν σωθῆκαι τὸν πόλεμον ἡ σωθῆκαι ὃς, πρὸς μὴν τὴν δόξαν ῥωμαίων ἦσαν ἀπεπειθεῖς πρὸς ὃ τὸν καιρὸν ἀναγκαίως ζημιωθεὶς γὰρ τὰς σύρας τῆς δαρχῆς, καὶ πρὸς τοὺς πέρσας τὴν ἐν μεσοποταμίᾳ νῆσον πόλιν, ἐξέλαυνεν ἐκείθεν τῶν διαρχῶν θένων, χριστιανοὶ μὲν ἀνεργῶν ἡμῶν οἱ ἐν τῇ θρησκείᾳ ἄλλωτες, πένθ' ἐποιοῦντο τὴν ἰσλιανὴν τελευτήν· τὸ σεραβωλικὸν δὲ σὺν παν, ἀφύλακτον αὐτῆς θερμότηθα διέμενον, ἐκ τῆν αἰψάν τῆς ζημίας τῆν ἄσπαστον αὐτὸν ἀνέφερον, ὅπ' ἰσὺ αὐτομόλῃς πρὸς ἀπαληθείς, τὰ σινηγῆτα διὰ τῆν πόλιν πλοῖα κατέκαυσε, διὸ καὶ λιμῶ πρὸς ἐπέσει σεραβός· τότε δὴ καὶ ὁ θεφισθῆς λιβανίος τὸν Ἰπὶ ἰσλιανὸν σινεταῖην, ὃν ἰσλιανὸν καὶ Ἰπὶ ἄφιον ἐγράψεν ἐν ὧ λόγῳ, πάντα γὰρ δὸν τὰ κατ' αὐτὸν ἐγκωμισιακῶς διεξῆλθε μνημονεύσας καὶ τῶν βιβλίων, ὧν καὶ χριστιανῶν ἰσλιανὸς σινεθήκε, καὶ ὡς εἶπ' ἐν αὐτοῖς γέλωτα καὶ φλῆνα φον δὸ ποδείξαστε χριστιανῶν βιβλίας· εἰ μὴ ἐν τὰ ἄλλα βασιλέως ὁ θεφισθῆς ἐνεγκωμίαζεν, ἡσὺν ἂν ἐπὶ τὰ ἐχόμῃρα τῆς ἰσοείας ἐβάδισεν· ἐπειδὴ δὲ ὡς δεινὸς ῥήτωρ, τῆ μνήμη τῶν ἰσλιανῶν βιβλίων τὰ χριστιανισμῶ καθάπερ διατέτο εἰπεῖν καὶ ἡμεῖς ὀλίγα πρὸς τὰ πρῶτα αὐτῶν, πρὸς τῶν θέντες αὐτῶν ῥήματα

Κεφ. κγ'.

Πρὸς λιβανίον τὸν θεφισθῆν ἀντιλογία πρὸς ἰσλιανόν.

Τὸ δὲ χαμῶδες, φησὶ, τὰς νύκτας ἐκτείνων, ἰσλιανὸς, ἀπὸ τῶν ἐκ παλαιῆς ἀνδραποῦ, θεφισθῆς καὶ θεφισθῆς παῖδα ποιεῖσι, μάχη τε μακρὰ καὶ ἐλέγχων ἰσχυρῶς γέλωτα δὸ ποδείξαστε καὶ φλῆνα φον τὰ πῶμῃρα, ἄφωτερον δὲ ἐν τοῖς αὐτοῖς δέδεικται τὰ τυεῖς γέροντες ἰσλιανῶν ὅτι ὁ τυεῖς εἶπ', καὶ δέχοιτο ἑμῶν τὸ ῥῆθῆν ὡς ἂν ἡμέως ἠπώμῃρα· ταῦτα μὲν τὰ ῥήματα τὰ θεφισθῆς λιβανίου· ἡ δὲ θεφισθῆς μὲν αὐτὸν ἀεισον χρεῶτα ἰσλιανῶν, μί ἐπίσταμαί τε ὡς εἰ μὴ εἶπ' ἐν τῶν βιβλίων τῶν θρησκείαν ὁμοδοξῶν, πάντα αὐτὸν, εἶπεν ὅσα οἱ χριστιανοὶ λέγουσιν

καὶ ὡς εἰκός, ἃ τε Ἐφισὴν ὄντα, μεγα-
 λυνῶν τὰ λεγόμενα· ἐπεὶ καὶ εἰς κων-
 σάντιον ζῶντα μὲν ἐπαινεῖς ἐγράψεν τε-
 λαδύσησιν· ὁ δὲ ὕβρις μετὰς ἐγκλημά-
 των κατέχευεν ὥστε εἰ καὶ πορφύριον ἦν βα-
 σιλεύς, περὶ τὴν τὰ ἐκείνη βιβλία τῶ
 ἰβλιανῶ καὶ εἰ ἰβλιανὸς ἦν Ἐφισίης, εἶπεν
 ἂν καὶ αὐτὸν κακὸν Ἐφισίην, ὡς καὶ ἐκπε-
 λιον ἐν τῷ ἑπταφύλιανῶ· ἐπεὶ ἐν ἐκεί-
 νῳ καὶ ὡς ὁμόδοξος καὶ ὡς Ἐφισίης, καὶ Φί-
 λῳ τῷ βασιλεῖ, ὅσα ἐδόκει αὐτῷ διεξήλ-
 θε, καὶ ἡμεῖς πρὸς τὰ ὑπὸ αὐτῷ γραφέν-
 τα, κατὰ δυνάμιν ἀπαντήσωμεν πρῶ-
 τον μὲν γὰρ φησὶν, αὐτὸν ἐπιβῆσαι ταῖς
 βίβλοις, τῶ χειμῶν τὰς νύκτας ἐκ-
 τεῖνοιλος· τὸ δὲ ἐπιβῆσαι σημαίνει, ὅτι ἐρ-
 γον ἔθετο ὑπόθετον γράψαι, ὡς ἔθος τοῖς
 σοφισταῖς ποιεῖν ἐν τῇ τῶν νέων εἰσαγω-
 γῇ· πάλαι γὰρ τὰς βίβλους ἐπίσαστο,
 τότε δὲ ἐπέθετο καὶ μάχη μακρὰ χρο-
 νιάσας, ἐχ' ὡς φησὶ Λιβανίος, ἐλέγχων
 ἰσχυρῶ, ἀλλὰ ἀδενεία τῶ ἀληθῆς, τὰ κα-
 λῶς ἑαυτοῖς ἠσφαλισμένα, ὡς φιλοσκώ-
 πητος διέστυρε· πᾶς γὰρ ὁ μαχόμενος τῶν
 νῦν μὲν ᾤδρατέπων, νῦν δὲ ἐπικρύπτων
 τῶν ἀληθειῶν, καταψεύδεται τῶ πρὸς
 ὃν ἡ μάχη συνίσταται καὶ ὁ ἀπεχθῶς ἔχων
 πρὸς πᾶνα, πάντα ὡς πολέμιος ἐ μόνον
 πρὸς ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ λέγειν ἐσπῶδακε
 καὶ τὰ ὑπὸ πορφύριον φαύλα, τῶ
 πρὸς ὃν ἡ ἐχθρὰ περὶ τῶν φιλοσκόπων
 μὲν ἐν ἑῷ ἰουλιανῶ, καὶ πορφύριος, ὃν
 τύριον καλεῖ γέροντα, ἀμφὶ φιλοσκώ-
 πηται ἦσαν, ὑπὸ τῶν οἰκείων λόγων ἐλέγ-
 χον· πορφύριον μὲν γὰρ τῶ κορυ-
 φαιοτάτῃ τῶν φιλοσόφων σωκράτης τὸν
 βίον διέστυρεν ἐν τῇ γεγραμμένῃ ὑπὸ φι-
 λосоφῶ ἰστορίᾳ· καὶ τοιαῦτα περὶ αὐτῶ
 γράψας κατέλειπεν, οἷα ἂν μήτε μέλιτος,
 μήτε ἀνῆ· οἱ γραψάμενοι σωκράτῳ,
 εἰπὲν ἐπεχείρησαν σωκράτης φημί, τῶ
 παρ' ἑλλήσι θαυμαζομένου ἐπὶ τε σω-
 φροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ ταῖς ἀλ-
 λαις ἀρεταῖς· ὃν πλάτων ὁ θαυμαστὸς
 παρ' αὐτοῖς φιλόσοφῳ, καὶ ξενοφῶν, καὶ
 ὁ ἄλλῳ τῶν φιλοσόφων διαστῶ, ἐ μόνον

A atque ut verisimile est, tanquam sophi-
 stam ea amplificaturum. Nam & Con-
 stantium, superstitem quidem scriptis in
 eum encomiis ornavit: mortuum verò,
 probris & convitiis oneravit. Quare si
 Porphyrius Imperator fuisset, ejus li-
 bros pratulisset libris Juliani: & si Julia-
 nus fuisset sophista, eum quoque ma-
 lum sophistam appellasset, sicut ap-
 pellant Eccebolium in oratione fu-
 nebri, quam in Julianum inscripsit.
 Cum igitur ille tanquam ejusdem
 cum Imperatore cultus, & tanquam
 sophista atque amicus Imperatoris, quæ-
 B cunque ipsi videbantur, narraverit, nos
 quoque iis quæ ab illo scripta sunt, pro
 virili parte respondebimus. Primum
 ait, illum dum hyems noctes extende-
 ret, libros aggressum esse. Hoc autem
 verbum, aggredi, significat illum omni
 studio in id incubuisse, ut vituperatio-
 nem conscriberet, sicut moris est so-
 phistis, cum artis rudimenta tradunt
 adolescentibus. Etenim libros illos jam
 pridem cognitos habebat. Tunc vero
 adversus illos impetum fecit: longaque
 instituta concertatione, non sicut ait
 Libanius, argumentorum valido robo-
 C re eos oppugnavit: sed pro veritatis ino-
 pia ad sales & jocos conversus, quibus
 impense delectabatur, ea quæ in illis li-
 bris recte stabilita sunt, irrisit. Qui-
 cunque enim certamen adversus alte-
 rum suscepit: nunc pervertendo verita-
 tem, nunc occultando, mentiri solet
 adversus eum contra quem instituta est
 disputatio. Et quicumque alterum odio
 prosequitur, omnia tanquam hostis
 non solum agere contra illum, verum
 etiam loqui studet: & quæ in ipso in-
 sunt mala, ea in illum quocumq; inimi-
 citias exercet, vertere consuevit. U-
 trumque porro, Julianum scilicet at-
 D que Porphyrium, quem Tyrium senem
 appellat Libanius, scommatis delectatos
 fuisse, ex ipsorum libris convincitur.
 Nam Porphyrius quidem in libris quos
 scripsit de historia philosophica, Socratis
 philolophorum omnium excellentissi-
 mi vitam ridicule traduxit: eaque de il-
 lo scriptis prodidit, quæ nec Melitus un-
 quam nec Anytus, Socratis accusatores,
 contra illum dicere ausi fuerunt. Socra-
 tis, inquam, quem omnes Græci miran-
 tur ob modestiam & justitiam aliasque
 virtutes. Quem Plato celeberrimus apud
 illos philolophus, quem Xenophon, &
 reliquis Philolophorum chorus, non

solum tanquam Deo carum suscipiunt, A
 verum etiam supra humani ingenii cap-
 tum sapuisse arbitrantur. Iulianus ve-
 ro patris exemplum imitatus, animi sui
 morbum prodidit in libro qui Cæsares
 inscribitur: in quo cunctos ante se Im-
 peratores perstrinxit, ac ne ipsi quidem
 Marco Philosopho pepercit. Utrumque
 igitur illorum, dictis & scommatis
 delectatum fuisse, amborum scripta satis
 coarguunt. Nec mihi opus est multis ac
 validis argumentis: sed ista sufficiunt ad
 ingenium utriusque hominis declaran-
 dum. Atque ego quidem, ex utriusque
 scriptis conjecturam capiens quodnam
 fuerit illorum ingenium, ista scribo. B
 Qualia vero Gregorius Nazianzenus de
 Juliano dixerit, ipsis ejus verbis prolatis
 audiamus. Sic enim ait in secunda ora-
 tione adversus Gentiles. Hæc aliis qui-
 dem experientia ipsa & principatus li-
 centiam nactus declaravit. A me vero
 longe ante perspecta fuerant, ex quo
 Athenis cum illo versatus eram. Nam &
 illuc profectus est statim post illam re-
 rum fratris sui commutationem, cum id
 ipsum ab Imperatore postulavisset. Du-
 plex porro ei causa fuit profectionis: al-
 tera honestior, ut Græciam & scholas
 ejus viseret: occultior altera, paucisq; ad-
 modum nota, ut sacrificulos & imposto-
 res qui illic erant, de rebus suis consu-
 leret; impietate scilicet nondum liber-
 tatem ac fiduciam adeptæ. Tunc igitur
 non malum me conjectorem de hoc
 viro fuisse memini, licet alioqui non sibi
 ex eorum numero, qui hujus rei usum ac
 peritiam sibi compararunt. Sed me in-
 genii illius inconstantia, & incredibilis
 mentis excessus vatem efficiebat: si qui-
 dem vates optimus is est qui recte conjic-
 cit. Neque enim mihi boni quicquam
 significare videbantur, cervix instabilis,
 humeri quos subinde vibrabat ac reprim-
 ebat: oculi vagi ac volubiles: infans
 ac furiosus obtutus; pedes instabiles at-
 que titubantes: nalis contumeliam &
 contemptum spirans: vultus configura-
 tiones ridiculæ idem significantes; risus
 immoderatus & exæstians: nutus ac re-
 nutus rationis expertes; sermo repres-
 sus & spiritu intercisus: interrogationes
 inordinatæ & imperitæ: responsa his
 nihilo meliora: alia super aliis coacer-
 vata, non sibi constantia, nec eruditionis
 ordine progredientia. Quid attinet
 singula describere? Talem ante ope-
 ra prospexi, qualem in ipsis operibus
 postea deprehendi. Quod si aliqui

ως θεοφιλή τιμῶσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ ὑπερῶς ἀνθρώπων
 φρέσιν νενομίχασιν ἰουλιανὸς ὃ τὸν πατέρα
 ζηλῶν, τὸ ἴδιον πάθος εἰς τὰς καίσαρας ἤλειξε
 πάσης μωμῆσά μιν. τὰς αὐτῆ βασι-
 λείας, καὶ εἰς τὴν φιλοσόφου μάρκου φειδω-
 νος, καὶ ὅτι μὴν φιλοσοφῶντα ἀμφω, εἰς ἐπι-
 τῆ τὸν ἐλεγχοῦν ἔχασιν καὶ εἰ μοι πολλὰ
 δεινῶν λόγων, ἀλλὰ διὰ χρητὰ εἰς αὐτῶν
 σασιν ἤθεες ἀλλῶν ἐγὼ μὴ ἐν ταῦτα ἐκ τῶν
 ἐκατέρων λόγων περὶ ἠθεες αὐτῶν τεκμαι-
 ῆρος, ταῦτα γράφω ὅσα ὅτι περὶ ἰουλιανὸν ὁ
 ζιανζιανὸς γρηγόριος εἰρηκε, τῶν αὐτῆ λόγων
 ἐπάκε φησὶ γὰρ ἐν δολιέρῳ λόγῳ περὶ ὁσὶν ἔλε-
 νας καὶ λέξιν τὰ εἰ ταῦτα τοῖς μὴν ἀλλῶν
 πείρα παρέσθησε, καὶ ἡ δυναστεία περὶ σλαβῶν
 τὴν ἔξοσιαν ἐμοὶ ὅτι πόρρωθεν τρέπονται
 ἐώρατο, εἰς ἃ τὰ ἀνδρὶ σωεργόμην ἀθήνη
 ἦλθε γὰρ καὶ εἰσε, ἀριτῶν καὶ τὸν ἀδελφόντα
 τὴν νεωτεριστῶν, τὸν βασιλέα τῆτο αὐτῶν
 ἀδελφῶν ἀμφω, διηλὸς ὅτι αὐτῆ τῆ Ἰππὸν μα-
 ὁ λόγος ὁ μὴν ἐν περὶ ἐπερῶν, καὶ ἰσοχρῶν
 ἐλλάδου, καὶ τῶν ἐκείσε παιδιδιηλῶν. ὁ δὲ
 ἀπὸ ῥητότερον, καὶ ἐπολλοῖς γνώεμιν. καὶ
 τοῖς ἐκεί ἴσταις καὶ ἀπαθείσιν αὐτῶν τῶν κα-
 ἐαυτὸν συγγενέσιν, ἐπωπαρῆσιαν ἔχασιν, καὶ
 ἀσεβείας τότε τοῖνυ ἐφαύλου ἐγὼ εἰς
 ἄρως εἰκασῆς οἶδα χροῦ μιν, καί τοι γεγε-
 ῶν περὶ φησὶ τῶν περὶ ταῦτα εἰς ἂν ἀλλῶν ἐπι-
 με μανικὸν ἢ ἢ ἠθεες ἀνωμαλία, ἐπὶ τῶν
 τὸν τῆς ἀσεβείας, εἶπε μάντις ἀρεῖς ὅσα
 καὶ καλῶς: ἐδενὸς γὰρ ἐδοκεῖ μοι σημα-
 εἶναι χρῆσθαι, ἀρχὴν ἀπαγῆς, ὡμοι παρὶ
 μιν καὶ ἀνακοπῆ μιν, ὁφθαλμὸς θεῶν
 καὶ αὐτοφροῦ μιν, καὶ μανικὸν βλεπ-
 ῶν πόδες ἀσαβῆτες, καὶ μέλο κλάζοντες. μαν-
 ἴδεν πνέων καὶ αὐτοφρόνησιν. αὐτοφροῦ
 μαλισμοὶ καὶ ἀγάλασοὶ τὸ αὐτὸ φροῦ
 γέλωτες, ἀκαταίετες καὶ βρασμάιδεις. καὶ
 καὶ ἀνανεύσεις, σωεδενὸς λόγῳ λόγῳ
 μιν, καὶ κοπιόμενῳ πνεύματι, ἐρωτήσε-
 ται τοῖς καὶ ἀσωτέροις ἀποκρίσεις ἐδεν τῶν
 μείνας, ἀλλήλαις ἐπεμβαίνεσαι, καὶ οὐκ
 σαθεῖς, ἐδεν τὰ εἰς αὐτῶν παρὶ
 τὴν ἀν τὰ καθ᾽ ἕκασον γράφοιμι ταῦτα
 αὐτῶν ἔργων ἐθεασάμην, οἷτε καὶ
 τῶν ἔργων ἐγνώεσα καὶ εἰ μοι αὐτῶν

πῆρες τῶν τῶν κατὰ συνόντων καὶ ἀκασάντων, ἔχαιε πῶς ἀνέμαρτύρησαν οἷς ἐπειδὴ ταύ-
 τα ἐθεασάμην, ἐνθὺς ἐφθεγξάμην, οἷτε κακὸν
 ἢ ῥωμαίων τε ἐφείχε καὶ παροργεύσας, καὶ γρη-
 θαι ψευδομαλίας ἐμαυτῶ καὶ θυξάμην
 κρείστον γῶ, ἢ τοῖς τῶν πληθύναι τῶν οἰκεμέ-
 νων κακῶν, καὶ τοῖς τῶν ἀναφανῆσαι τέρας, οἷτε
 ἔπω παρτέρῳ πολλῶν μὲν Ἰπικλυσμῶν
 θρυλλεμῶν πολλῶν ὃ ἐμπησμῶν καὶ
 βρασμῶν γῆς ἔχασμάτων ἐπὶ ὃ καὶ ἀνθρώπων
 ἀπάνθρωποι καὶ θηριώδεις, ἀλλοκότων τὲ καὶ
 στυγερῶν φύσεις κακῶς ἐμνησθῆσαι ταύτη τοι Β
 καὶ τέλος ἀξίον ἠνέγκατο τῆς δπνοίας τοιαυ-
 τα μὲν γρηγόρειο πρὶ ἰεραίων διεξήλθεν
 ὅπῃ καὶ καὶ χριστιανῶν λόγους πολλὰς ἀναλώ-
 σαιες, τὴν ἀλήθειαν ἐπεχείρησαν βιάσασθαι,
 πῆρα μὲν τῶν ἱερῶν γραμμάτων ὡς παρὰ φαν-
 τῆς τὰ ὃ ἐγκαταλέξαιες, πάντα ὃ παρὰ τὸν
 οἰκεῖον ἐκλαβόντες σκοπὸν, πολλοὶ μὲν παρὰ
 αὐτὰς ἀπαλήσασθαι ἐδείξαν, ἀνατέφφαν-
 τῆς τε καὶ ἐξελέγξαιες αὐτῶ τὰ θεοσῆμα-
 τῶ παρὰ ὃ ἀπῆλθον ὡς γῆς, καὶ πολλὰ τῶ
 ἰεραίων χροῶν ἀνώτερο ὦν, τὰ δοκῶντα
 ταράπην τὲς ἐπίσχυανόνας ταῖς ἱεραῖς βί-
 βλοῖς ἀνθυπενεγκῶν ἐαυτῶ, καὶ ἐμυλευσας,
 τὰς τῶ ἀγνωμονέντων θεοσῆμας ἐυρεσιλο-
 γίας ἀπέκλεισεν οἷς ἐμὴ παρέρως ἐπίσχυ-
 κασιν ἰεραίων ἐπορφύειο, ἐγνωμόως τὲ
 αὐτὰ ἐδέξασθαι, πάντως ἀνέστειρα πῆρα τὲς
 λόγους ἐπέφφαν, ἔσχα ἀνέστειρα θεοσῆμα
 βλάσφημα γράφην ἐπέσπῆσαι ὅπῃ ὃ βασι-
 λεὺς σκῶφαι ἐπέφφασε παρὰ τὲς ἰδιώτας καὶ
 ἀπλῆς ἐρετας τὲς λόγους ποιέμῆρος, ἐμὴ παρὰ
 τὲς ἐν τῶ ἱερῶν γραμμάτων, μόρφωσιν τῆς
 ἀληθείας ἐχοῖας, ἐκείθεν δὴ λλον ἐτίλαβῶν γῶ
 τὰ ῥήματα, ὅσα χρεῖας ἐνεκεν οἰκονομικῶς
 Ἰπικλυσμῶ ἀνθρωπικώτερον τέτακτο, ἔσχα πολ-
 λά τοιαῦτα Ἰπικλυσμῶ, τέλο Ἰπικλυσμῶ
 καὶ λέξιν τὰς τὲς τῶν τῶν ἰεραίων, ἐμὴ
 λόγους ἐστὶν δορρήθῶν ἐχῶν πῆρα θεωρίαν, ὅπῃ
 ἐγῶν ἐνομικα, πολλῆς γέμῆσιν οἷ λόγοι παρὰ
 αὐτῶ βλάσφημίας ταῦτα μὲν ἐν τῶ τῆτω
 αὐτῶ καὶ χριστιανῶν βιβλίῳ αὐταῖς λέξῆσιν ἐί-
 ρηκε καὶ ἐν τῶ λόγῳ ὃ αὐτῶ ὅν παρὰ κυνισμῶ
 ἐπέγραψε, διδάσκων ὅπως δὲ τὲς ἱεραῖς
 πλάπην μύθας, φησὶ δὲ ἐν κρύπην τὴν παρὰ

A eorum qui tunc aderant & qui auditores fuerunt, mihi nunc praesto essent: haud aegre testimonium perhiberent: quibus ego, cum ista vidissem, ita pronuntiaui: quantum malum sibi alit orbis Romanus. Cumque id praedixissem, Deum precatus sum, ut falsus vates essem. Id enim satius erat, quam ut orbis terrarum tantis repletur malis, & tale monstrum existeret; quale nunquam antea visum fuerat, tamen multa diluvia memorentur atque incendia: multi terrae motus atque hiatus: ad haec hominum inhumanae species ac belluinae: ferae denique prodigiosa atque ex diversis generibus compositae referantur. Enimvero dignum amentia sua finem sortitus est. Haec Gregorius de Iuliano scripsit. Caterum quod in libris suis quos adversus Christianos scripserunt, veritatem obruere conati sint, nonnulla e sacris literis pervertendo, quaedam inferendo, cuncta vero ad sumum sensum atque institutum interpretando: multi scriptis adversus illos responsionibus ostenderunt, & sophisticas illorum argutias everterunt ac refutarunt. Sed praeter reliquis omnibus Origenes, qui quidem Iuliano longe vetustior fuit, ea quae in sacris Scripturis animos legentium conturbare videbantur, sibi metipse objiciens atque exponens, sophisticas malevolorum hominum cavillationes repulit. Quae si diligenter perlegissent Iulianus atque Porphyrius, & si placido animo ea suscepissent, prorsus stylum suum ad aliud argumentum convertissent, nec ad impietatis plena sophismata conscribenda, animum suum unquam applicuissent. Quod vero Imperator cavillari studuerit, apud rudes & imperitos verba faciens, non apud eos qui ex sacris literis expressam veritatis gerunt imaginem, hinc licet perspicere: Nam cum multa quae propter dispensationem necessitatis causa humano more de Deo dicuntur, excerpisset atque in unum collegisset, tandem haec subiungit ad verbum. Horum singula, nisi sermo ipse arcanam quandam habeat intelligentiam, quod quidem facile existimo, multa in Deum impietate referta sunt. Haec ille in tertio contra Christianos libro totidem verbis scripsit. In eo autem libro quem de Cyrenica Philosophia inscripsit, docens, quae ratione sacras fabulas fingere deceat, huiusmodi in rebus occultandam aut esse

λόγων ἔξεκοψεν ὅπως μὴ ἐν ὁ κτ' Χριστὸν
 ἄνθρωπος θεολογείται, καὶ ὅπως τὸ μὴ φανε-
 ρὸν ἄνθρωπος ἦν, τὸ ἴδιον Θεός, ὅπως τὸ
 ἀληθὴ ἀμφω ἐστὶ, χριστιανῶν μὲν οἱ θεῖοι λό-
 γοι ἐπίσαν, ἔλλωες ἢ πρὸ τῆς πειρασ-
 σωμένης ἐδωάν, καὶ γὰρ λόγιον ἐστὶ τὸ λέγον,
 ὅτι ἐὰν μὴ πειρασθῆς, οὐδὲ μὴ σωθῆτε διὸ
 ὅσα ἀιχμῶνται, πολλὰς ἀνθρώπους ἀπο-
 θεώσαντες, καὶ εἴθε γὰρ καὶ χρυσὸς τὸν πρὸ-
 πον, ἢ δικαίους, ἢ σώφρονας, ἀλλὰ ἀνά-
 γνες, ἀδικούς, μέθη δεδωλωμένους ἠρακλέας
 Φημι καὶ διονύσιους, καὶ ἀσκληπιούς, καθ'
 ὧν συνεχῶς ἐν τοῖς αὐτοῖς λόγοις ὀμνύων λι-
 βάνου ὅσα ἀιχμῶνται, ὧν τὰς ἀρρένικας καὶ Β
 θελικὰς ἐρώτας εἰ ἀπαρθεμισμένην, μα-
 κρὸς ἡμῖν ἔσται ὁ τῆς παρεκβάσεως λόγος
 δεύσει ἢ τοῖς ταῦτα γινῶναι ἐθέλωσιν ὁ
 δευροτέλης πέπλος, καὶ διονύσιος σέφα-
 νος, καὶ ῥήγινος πολυμήμων, καὶ τῶν ποιη-
 τῶν τοῦ πλούτου, οἱ αὐτῶν γράψαντες,
 γέλωτα ὅπως καὶ φληναφον αὐτὰ πᾶσι τῆς
 ἐλλήνων θεολογίας δεικνύσων, ὅτι ἴδιον
 ἐλλήνων τὸ εὐχερῶς ἀνθρώπους ἀποθεῖν,
 δεύσει ὀλίγων ὑπομνησθῆναι, ῥοδίους μὲν
 ἢ συμφορὰ αὐτεπεσῶσιν ἐδόθη χρυσός,
 ὅπως ἀντὸν φρύγιον ἀπὸ τῆς μα-
 νικῆς ἐν φρυξίᾳ τελεσθῆς θεορατεύσων, ἔχει ἢ
 ὁ χρυσός ὡς.

Ἄτιν ἰάσκεαθ, Θεὸν μέγαν, ἀγνὸν
 ἄδωνιν,

Εὐεῖον, ὀλβιόδωρον, εὐπλόκαμον, διό-
 νου.

Ὁ μὲν δὴ χρυσὸς ἄτιν τὸν ἐκμανίας
 ἐρωτικῆς ἐαυτὸν ἀποκόψαντα, τὸν ἄδωνιν καὶ
 διόνου εἶναι φησὶ τῆς ἡμακεδόνων βασι-
 λέως ἀλεξάνδρου ἐπὶ τὴν ἀσίαν διαβαίνοντος,
 οἱ ἀμφικύονες ἀλεξάνδρου ἐχαρίζοντο, καὶ
 ἀνείδεν ἢ πυθία ταῦτα.

Ζῆνα Θεῶν ὑπάτων, καὶ ἀθλιῶν τριτο-
 γμείαν

Τιμᾶτε βροθίων ἐν σώματι κρυπτόν
 ἀνακτα.

Ὁν ζεύς δόξαις γοναῖς ἐσπφρεν, δεύρον
 Εὐνομίης θηλοῖσιν ἀλεξάνδρου βασιλῆα
 Ταῦτα τὸ ἐν πυθοῖ δαίμονιον ἐχρημά-
 τισεν ὁ καὶ αὐτὸς τὰς διωτάσας κολακεδον

A orationibus suis eam postea delevit.
 Porro quomodo homo in Christo Deus
 predicetur, & quomodo manifeste qui-
 dem erat homo, invisibiliter autem De-
 us, & quemadmodum utrumque horum
 verissimum est, divini quidem Christia-
 norum libri norunt: Gentiles vero an-
 tequam crediderint, intelligere non pos-
 sunt. Est enim oraculum Dei, quod ita
 pronuntiat: nisi credideritis, non intel-
 ligetis. Proinde illos non pudet, qui plu-
 rimos homines in deorum numerum re-
 tulerint. Atque utinam saltem viros
 bonos & justos & sobrios, ac non po-
 tius impuros, injustos & ebrietati ad-
 dictos: Hercules intelligo Bacchos &
 Æsculapios, per quos Libanius in suis
 orationibus passim jurare non erubescit:
 quorum amores tam in virilem quam
 in muliebrem sexum effusos si recense-
 re voluero, prolixa mihi & ab instituta
 operis nostri aliena nascetur oratio.
 Verum his qui ista nosse desiderant, suf-
 ficiet Aristotelis Peplum, & Dionysii
 Corona, & Rhegini liber cui titulus est
 Polymnemon, & turba poetarum: qui
 dum de istis rebus scribunt, nugas &
 vanitatem gentilis theologiæ omnibus
 patefaciunt. Porro quod Gentilium
 proprium ac solenne sit, homines te-
 mere in deorum numerum referre, obi-
 ter à nobis demonstrandum est. Rho-
 diis quidem oraculum consulentibus
 cum in calamitatem incidissent, respon-
 sum est ut Attin insanorum in Phrygia
 mysteriorum Antistitem colerent. Ora-
 culum autem ita se habet.

Attin Deum magnum placate purum
 Adonim:

Bona vite & felicitatis largitorem, pul-
 chrâ comâ præditum Bacchum.

Et oraculum quidem Attin qui præ
 amoris insaniam seipsum exsecuit, Ado-
 nim & Bacchum appellat. Cum autem
 Alexander Macedonum Rex in Asiam
 trajecisset, Amphictyones ei gratificati
 sunt, & Pythia ejusmodi oraculum edi-
 dit.

Iovem Deum summum & Minervam
 Tritogeniam

Colite, in corpore mortali absconditum
 regem,

Quem felici satu genuit Iupiter, vindi-
 cem

Iustitiæ mortalibus Alexandrum regem.

Hæc Demon apud Delphos respon-
 dit: qui & ipse cum Regibus assenta-

retur, eos in Deorum numerum retulit. Sed fortasse istud quidem per adulationem factum est. Quid vero dicemus de Cleomede pugile, quem inter Deos retulerunt, hoc de illo edentes oraculum.

Ultimus Heroum Cleomedes Astypalaus. Hunc victimis colite, utpote qui non amplius sit mortalis.

Ob quod oraculum Diogenes Cynicus & Oënomaus philosophus Apollinem Pythium condemnarunt. Cyziceni etiam Adrianum tertium decimum Deum appellaverunt. Sed & ipse Adrianus Antinoum quem in deliciis habebat, inter Deos retulit. Et ista quidem Libanius non dicit esse ridicula & metas nugas, tamen probe nosset oracula & singularem librum quem Arrianus de Alexandri vita composuit. Ac neque Porphyrium ipsum diis accensere erubescit. Sic enim ait: Propitius mihi sit Tyrius, cujus libris libros Imperatoris anteponcbat. Atque hæc ob Sophistæ maledicentiam, quasi per excessum à nobis dicta sufficiant: reliqua vero quæ peculiarem tractationem desiderant, omittenda esse daxi. Nunc earum rem quæ nobis adhuc restant, narrationem subjiciamus.

Ἐθεοποίησεν τὸ μὲν ἴσως κολακεία ἐποίησεν δ' ἂν εἴποι τις ὡς κλεομήδην τὸν πύκτιλλον δαί- θεώσαντες, ἔχρησαν περὶ αὐτοῦ τὰδε·

Ἰσαίῳ ἠρώων κλεομήδης ἀστυπαλείου· Ἐν θυσίαις πιατ', ὡς μηκέτι θνητὸν εἶναι.

Διὰ μὲν ἔν τὸν χρῆσμον τόνδε διοχμῆσι κύων, καὶ οἰνόμαθ' ὁ φιλόσοφος, καὶ ἐχρησάν τ' ἐκ τῆς δαόλωνθ' κυζικηνοὶ ἢ περικαυδέκατον Θεὸν ἀδριανὸν ἀνηγόρευσαν αὐτός τε ἀδριανὸς ἀντίστον τὸν ἑαυτοῦ ἐρώωνθ' ἀπεθέωσε· καὶ ταῦτα γέλωτα καὶ φιλῶνθ' οὐκ ὀνομάζει λιβάνθ'· καίτοι καὶ τὸ χρῆσμος καὶ τὸ μονοθεῖστον ὁ ἀδριανὸς εἰς τὸν ἀλεξάνδρου βίον ἐπέγραψεν, Πηγάμθ' οὐκ ἐγκαλύπτει) ἑαυτὸν δαοθεῖστον τὸν παρ' φύσειν ἴλεως γάρ, φησιν, ὁ τύειθ' εἶπεν, περὶ κείνων αὐτὰ τὰ ἑ βασιλέως βίβλια ταῦτα μὴν ἔν δια τῶθ' ἑθισθῆσθε δαορία, ἐπιπερικύβασε αὐτάεως εἰρησῶ ἰδίαις τε περὶ γαλιείας δέομενα, περὶ γαλιεῖν μοι δοκῶ τ' ἢ λοιπὰ τ' ἰσορίας, Πηθεῖστον ἡμῶν.

CAP. XXIV.

Quomodo ad Jovianum omnes undique confluxerunt Episcopi. sperantes singuli se illum ad suam fidem traducturos.

Ceterum post Joviani reditum ex Perside, Ecclesiarum motus renovari cœpere. Nam qui Ecclesiis præfidebant, alius alium prævertere studuerunt, dum singuli Imperatorem suis partibus assensurum sperarent. At ille ab initio consubstantialis fidem amplexus fuerat, eamque se præferre cunctis palam denunciavit. Et Athanasium quidem scriptis ad eum literis confirmavit; qui cum statim post Juliani obitum Ecclesiam Alexandrinam recuperasset, tunc ex Imperatoris literis majorem fiduciam adeptus, omnique metu liberatus est. Reliquos autem Episcopos, qui à Constantio quidem relegati, à Juliano vero nondum restituti fuerant, ab exilio revocavit. Eodem tempore cuncta Gentilium templa ubique occludebantur: ipsique Dæmonum sacerdotes variis in locis, ubi quisque poterat, sese abdebant. Sed & Phi-

C Κεφ. κδ'. Ὅτι οἱ πανταχῶθεν ἐπίσκοποι ἀποσείδραμον ἰοβιανῶ, ἰσῶν τὸς ἕκαστος αὐτῶν οἰς πλὴν ἑαυτῶν πῆς ἐν ταῦτα ἐπιπλάσσει.

Τὸ δ' ἀναχωρήσασθ', αὐτῶν ἀνεκλήσει τὰ τῶν ἐκκλησιῶν οἷτε περὶ ὅσων τῶν κλησιῶν περὶ ἑαυτοῦ ἐσπέδαζον, περὶ κῶντες ἕκασθ' τῆ ἑαυτῶν πῆς περὶ τὸν βασιλέα· ὁ ἢ, ἔξ ἀρχῆς μὴν τῆ ὁμοσπῆς περὶ ἐκεῖθ' ἔττο δὲ πᾶσιν εἰρησῶ περὶ κείνῃ καὶ ἀναρρόνησι μὲν δια γραμμάτων τὸν τῆς ἀλεξάνδρειας ἐπισκοπῆς θανάσιον, ὃς ἐυθύς μὲ τὴν τελευταίαν ἐκ τῆς ἐκκλησίας τῆ ἀλεξάνδρειαν ἐγγραφῆ ἔγχετο τότε δὴ παρρησιαίτερος ἐκ τῶν γραμμάτων χρομένθ', καὶ τὲ πανταχῶθεν ἀπὸ ἀπῆλλακθ' ἀνεκάλει ἢ ὁ βασιλεὺς τῆς ἰωνικῆς μὴν ἐξοριδέντας ἐπισκοπῆς ὑπὸ ἰβλιανῶ δὲ ἀνακληθῆναι μὴ φησάντας· τῶν κατὰ δὴ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἐλλῶων πάντα ἀπεκλείεθ' αὐτῶν· ἄλλως ἀλλαχῆ κατεδύοντο οἱ τε πῆς